

YAPI-DAVRANIŞ-PERFORMANS PARADİGMASI

Sema YOLAÇ

Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İşletme Anabilim Dalı, Dr.

STRUCTURE-CONDUCT-PERFORMANCE PARADIGM

Abstract: Industrial organization is study of market structure and firm behavior. Structure-conduct-performance paradigm has important in industrial economics field. This paradigm is one of the major element of competitive policy. Because market's structure either a monopoly, oligopoly, or competitive, affects the behavior of firms, especially in the area of prices and profits. There are two different views for explain this paradigm. The structuralist view assumes that industry performance is determined by structural factors which are concentration and entry barriers that affect the conduct of firms. According to efficiency hypothesis, firm profitability realized through the efficient production. In this article structuralist view and alternatively efficiency hypothesis has been evaluated. Finally, in this field the most important studies has been given.

Keywords: Market Structure, Firm Behavior, Performance, Profit, Concentration.

YAPI-DAVRANIŞ-PERFORMANS PARADİGMASI

Özet: Endüstriyel organizasyon piyasa yapısı ve firma davranışları konularındaki çalışmaları kapsamaktadır. Yapı-davranış-performans paradigması endüstriyel organizasyon çalışmalarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu paradigma, rekabet politikasının önemli elemanlarından biridir. Çünkü, özellikle fiyat ve kar alanlarında farklı piyasa yapıları (monopol, oligopol ya da rekabetçi piyasalar gibi) firma davranışını etkilemektedir. Yapı, davranış, performans paradigmasını açıklamaya çalışan iki farklı görüş vardır. Yapısalcı görüş, yoğunlaşma ve giriş engelleri gibi yapısal faktörlerin firma davranışını, davranışın da endüstri performansını belirlediğini savunmaktadır. Etkinlik hipotezine göre ise, kârlılığın nedeni, firmaların etkin üretimleridir. Bu çalışmada, yapısalcı görüş ve alternatifli olan etkinlik hipotezi incelenmektedir. Ayrıca çalışmanın sonunda bu alanda yapılan önemli çalışmalara yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Piyasa yapısı, firma davranışı, performans, kar, yoğunlaşma.

I. GİRİŞ

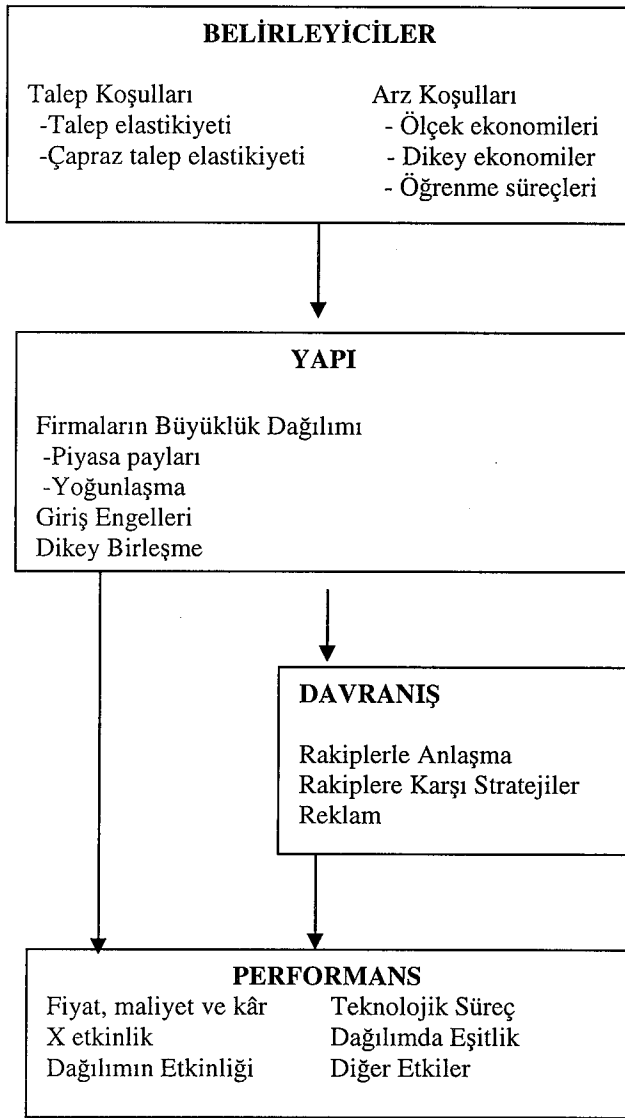
Rekabetçi olmayan piyasada faaliyette bulunan bir firma, rekabetçi piyasadaki firmaya göre daha fazla piyasa gücüne sahiptir. Rekabeti azaltan bazı giriş engelleriyle de bu güç ve dolayısıyla fiyat ve kârlar daha da artmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak yapılan pek çok çalışmaya rağmen, halâ endüstri yoğunlaşması-kârlılık ya da kârlılık-piyasa payı ilişkileri gibi önemli bazı sorunlara ait kesin cevaplar bulunamamıştır.

Yapı-davranış-performans paradigması, fiyat ve fiyat-dışı davranışın belirleyicileri olarak çeşitli yapısal piyasa özellikleri ve endüstri performansı arasındaki ilişkiyi açıklamak için kullanılmaktadır. Yapı-davranış ve performans değişkenleri arasındaki ilişkiyle ilgili olarak farklı görüşler vardır. Bu alanda çalışan iktisatçıların bir kısmı, yapının performansı etkilediğini kabul ederken; diğerleri performanstan yapıya doğru bir ilişkinin varlığını savunmaktadır. Aşağıda bu iki görüş açıklanmaktadır.

II. YAPISALCI GÖRÜŞ

İlk defa Edward S. Mason (1939, 1949) tarafından ortaya atılan klasik yapı-davranış-performans yaklaşımı, deneysel endüstriyel organizasyon araştırmaları için bir dönüm noktası olmuştur. Daha önceki araştırmalar

yalnızca tek endüstriyle ilgiliyken, yapı-davranış-performans teorisinin uygulamaları, endüstriler arasında karşılaştırmalar yapılmasını sağlamıştır. Bu görüş taraftarlarına göre, endüstri performansını belirleyen en önemli değişken endüstri yapısıdır. Temel rolü yapıya verdikleri için de bu fikri savunanlar "yapısalcılar" olarak adlandırılmaktadır. Yapısalcı görüşe göre yapı, davranışı oluşturmaktadır. Yani, firma sayısının çok olduğu pazarlarda rekabetçi bir davranış gerçekleşirken, sayı azaldıkça tekelciliğe kayan bir tablo oluşmaktadır [1]. Davranış da performansı belirlemektedir. Performans ölçüsü olarak genellikle kâr oranları kullanılmaktadır. Şekil 1'de görüldüğü gibi, "yapısalcı" görüşte nedensellik akışı yukarıdan aşağıya doğrudur. Piyasa yapısı, firmaların davranışını etkilemektedir. Firmalar, faaliyette buldukları piyasa yapısına göre, nasıl bir davranış kalıbı içine gireceklerine (rakiplerle anlaşma veya rekabet etme gibi) karar vermektedir. Örneğin, yapının bir göstergesi olan yoğunlaşmanın yüksek olması, davranış faktörü firmalar arası gizli anlaşmaları (collusion) kolaylaştırır [2]. Firma davranışları da, çeşitli düzeylerdeki kârlılığın nedeni olmaktadır. Bu görüşü savunanlar, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin karmaşık olduğunu kabul etmekte, fakat yapılan çalışmaların daha çok yukarıdan aşağıya ilişkiyi desteklediğini ifade etmektedirler.

Şekil 1. Yapısalcı Görüş

Kaynak: SHEPHERD, W.G., *The Economics of Industrial Organization*, 3.ed., Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall, 1990, s.6.

Yapısalcı görüş basit bir formülle ifade edilebilir: Bu durumda, nedensellik değişkenleri bağımsız değişkenler olarak sağ tarafta yer almaktadır. Bağımsız değişkenler tarafından etkilenen performans değişkeni de, bağımlı değişken olarak sol taraftadır [3].

Performans = f (Yapı; Davranış; İç Organizasyon ve Dış Şartlar)

Burada yapı, firmaların büyüklük dağılımı, pazar payları giriş engelleri ve yoğunlaşmayı; davranış, firma davranış biçimlerini; iç organizasyon, yöneticiliği; dış şartlar da, endüstri dışından kaynaklanan talepteki değişim, komşu (yakın) piyasalardaki değişimler ve daha iyi teknoloji için gereken yeni fırsatlar kümesini

kapsamaktadır [4]. Yapısalcılar yapının, performansın tek belirleyicisi değil, fakat performans üzerinde *etkili* bir değişken olduğunu savunmaktadır.

II. YAPISALCI GÖRÜŞÜ DESTEKLEYEN ÇALIŞMALAR

Endüstri yoğunlaşması ve performans ölçüsü olan kârlılık arasındaki ilişkiyle ilgili ilk kantitatif çalışma Bain tarafından yapılmıştır. 1951 yılında yaptığı bu çalışmada Bain, ABD imalat sanayiindeki 3 ve 4 basamaklı 42 endüstri örneğini analiz kapsamına almıştır. Sekiz firma yoğunlaşma oranlarını kullanarak endüstrileri yoğunlaşmış ve yoğunlaşmamış olarak ikiye ayırmıştır. Bu çalışmanın sonuçları Tablo 1’de görülmektedir.

8 firma yoğunlaşma oranı % 70’in üzerinde olan endüstriler yıllık ortalama % 11,8 [(3 x 16,3 + 11 x 9,8 + 8.12,7) / 22 = 11,8] kârlı iken; bu oran 8 firma yoğunlaşma oranının % 70’den az olduğu endüstrilerde % 7,5 [(1 x 9,1 + 1 x 17,0 + 2 x 10,4 + 5 x 6,3 + 2 x 8,6 + 4 x 5,8 + 5 x 5,8) / 20 = 7,5] olmaktadır. Bain’in bu çalışmasından çıkan temel sonuç, yoğunlaşma oranlarının yüksek olduğu sektörlerde kâr oranlarının daha fazla olduğudur.

Tablo 1: ABD İmalat Sanayiinde Ortalama Kar Oranları, 1936-1940

8 Firma Yoğunlaşma Oranı	Endüstri Sayısı	Ortalama Kar Oranı
90-100	8	12,7
80-89,9	11	10,5
70-79,9	3	16,3
60-69,9	5	5,8
50-59,9	4	5,8
40-49,9	2	3,8
30-39,9	5	6,3
20-29,9	2	10,4
10-19,9	1	17
0-9,9	1	9,1

Kaynak: BAIN, J.S., “Relation of Profit Rate to Industry Concentration: American Manufacturing, 1936-1940”, *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. LXV, No.3, s.313.

Bain, 1956 yılında yaptığı çalışmada ise, piyasa yoğunlaşmasına ilave olarak giriş engellerinin etkilerini de göz önüne almıştır. Bunun için önce ABD imalat sanayiindeki 20 endüstriyi giriş engellerinin derecesine göre çok önemli, önemli ve orta veya düşük olarak gruplandırmıştır. 1936-1940 ve 1947-1951 dönemleri için kâr oranlarının, yoğunlaşmanın yüksek olduğu endüstrilerde önemli ölçüde arttığını görmüştür. Giriş engellerinin “önemli” ve “orta veya düşük” olduğu endüstriler arasında kâr oranlarında farklılık gözlenemediği halde, giriş engellerinin “çok yüksek”

olduğu endüstrilerde, kâr oranları dikkate değer oranda fazladır. Hem “çok yüksek” giriş engeline, hem de “çok yüksek” yoğunlaşma oranlarına sahip endüstrilerde, kâr oranları da yüksek çıkmaktadır [5]. Bain, giriş engellerinin yüksek olduğu sektörlerdeki kâr oranlarının, diğerlerinden fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır [6].

İktisatçıların büyük çoğunluğu bu dönemde yapısalcı görüşü desteklemişlerdir. Bain'den sonra daha karmaşık hale gelen çalışmalarda, firmalar arasındaki kârlılık farklarının açıklanmasında kullanılan yapısal değişkenlerin gücü arttırılmıştır. Yoğunlaşma oranları, reklam, sermaye gibi farklı değişkenler de modellere dahil edilmiştir. Yapısalcı görüşü savunan Masson ve Shaanan'ın analizleriyle ulaştıkları sonuç, kârların, yoğunlaşma ve giriş engelleriyle arttığıdır [7].

Kanada imalat sanayiine ait verilerle yaptığı çalışmada Orr, giriş engellerinin daha yüksek kârlara imkan verdiğini, giriş engellerinin yüksek olduğu bir endüstride kâr oranlarındaki artışın, engellerin düşük olduğu endüstriye göre daha az girişe neden olduğunu bulmuştur [8]. Sermaye ihtiyacı, reklam yoğunluğu ve yüksek yoğunlaşmanın Kanada imalat endüstrisi için önemli giriş engelleri olduğunu tespit etmiştir. Buna karşılık Scherer, giriş engeli sınıflamasında subjektif karakterin önemli bir problem olduğunu, girişin çok zor olduğu varsayılan otomobil, dolmakalem gibi endüstrilere önemli girişlerin olduğunu savunmuştur [9].

Stigler (1963), 1938-1957 dönemi için ABD'ndeki bazı endüstrilerin getiri ve yoğunlaşma oranlarını hesaplamıştır. Dört firma yoğunlaşma oranı % 60'ın üzerindeki yoğunlaşmış endüstrilerle, yoğunlaşma oranları % 50'nin altındaki yoğunlaşmamış endüstrileri mukayese etmiştir. Yoğunlaşmış endüstrilerin 1938-1941 ve 1948-1957 dönemlerinde daha yüksek ortalama getiri oranları elde etmeye eğilimli olduklarını bulmuştur [10].

Collins ve Preston (1969), ABD endüstrilerine ait fiyat-maliyet marjlarının ilk sistematik analizini yapmışlardır. Çoklu doğrusal regresyon modelleri kullandıkları çalışmada, fiyat-maliyet marjlarının, 4 firma yoğunlaşma oranı üzerindeki etkilerini araştırdılar. Bölgesel veya yerel piyasalara hizmet veren endüstrileri kontrol etmek için coğrafi dağılım endeksi; sabit maliyetlerin değişken maliyetlere oranındaki değişimlerin kontrolü için de sermaye/çıktı oranlarını modele dahil ederek yaptıkları analizde, fiyat-maliyet marjlarının yoğunlaşma oranı üzerindeki önemli ve pozitif etkisini saptadılar [11]. Bu etkinin tüketim malı endüstrilerinde daha büyük olduğunu buldular.

Kârlılık ve piyasa yapısıyla ilgili olarak Amerika ve Kanada imalat sanayilerini karşılaştırdıkları çalışmada Jones ve Percy, üretim malı örnekleri için, kâr oranları ve yoğunlaşma arasında pozitif önemli bir ilişkinin varlığını tespit etmiştir [12].

Yoğunlaşmanın, monopol kârlarına neden olduğunu savunanlardan biri de Leonard Weiss'dir. Weiss

(1974), yapı-performans ilişkisine ait o güne kadar yapılan 81 çalışmayı incelemiştir. Stigler ve Brozen hariç, diğer bütün araştırmaların yoğunlaşma ve kârlılık arasındaki pozitif ve önemli ilişkiyi desteklediklerini görmüştür [13]. Reklam yoğunluğunun modele dahil edilmesiyle, yoğunlaşmanın fiyat-maliyet marjlarına pozitif ve önemli etkisinin devam ettiğini göstermiştir.

Kısaca, deneysel yapı-davranış-performans çalışmalarının büyük çoğunluğunda, piyasa yoğunlaşması ve endüstri kârlılığı arasında pozitif, monotonik bir ilişkinin varlığı gözlenmiştir. Bütün bu çalışmalarda ulaşılan sonucun, “piyasa yoğunlaşması ve endüstri kârlılığı pozitif ilişkilidir” şeklinde özetlenebileceği belirtilmektedir. [14].

III. ETKİNLİK HİPOTEZİ (CHICAGO OKULU)

Klasik yapı-davranış-performans çalışmalarında varılan sonuçların yorumlanması tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Yapısalcı görüşü kabul etmeyen diğer iktisatçıların savunduğu fikirler, etkinlik hipotezi veya Chicago Okulu adı altında incelenebilir.

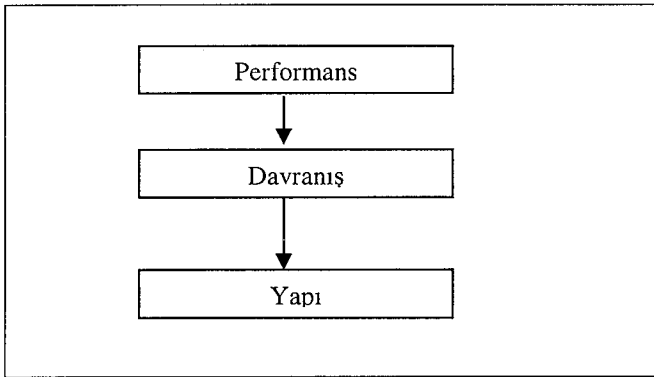
Yapısalcı karşıtı görüş 1970'lerde ortaya çıkmış ve klasik görüşe bazı eleştiriler yöneltmiştir: Birinci eleştiri, geleneksel görüşün yoğunlaşma ve fiyatlar arasındaki ilişkiyi fazla basitleştirmesiyle ilgilidir [15]. Oligopol teorilerinin bir kısmı için yapısalcı görüş uygulanabilir. Örneğin, Cournot ve hakim firma modellerinde fiyatların, piyasa yoğunlaşması ile yükseldiği savunulmaktadır. Fakat bazı oligopol modelleri için bu durum geçerli değildir. Örneğin, Bertrand Modeli'nde, rakip firmanın fiyatını sabit tutacağı varsayımı altında, her firma kendi kârını maksimize etmeyi amaçlamaktadır. Yani yoğunlaşma ve fiyatlar arasında doğrudan bağlantı yoktur.

İkinci eleştiri, Demsetz tarafından yapılmıştır. Demsetz, yoğunlaşma-kârlılık ilişkisiyle ilgili olarak, giriş sorununun varlığına dikkat çekmektedir [16]. Teorik oligopol modellerinde, yoğunlaşmış piyasalardaki firmaların, gerçek ve potansiyel girişi ihmal ederek, sahip oldukları piyasa gücüyle normal-üstü kâr kazandıkları varsayılmaktadır. Fakat gerçekte firmalar, yeni girişlerden kaynaklanan potansiyel rekabet tehdidi nedeniyle, kâr maksimizasyonu sağlayan fiyat seviyesinde faaliyette bulunmamaktadır. Demsetz'e göre, potansiyel veya gerçek giriş tehdidi nedeniyle oligopolistin piyasa gücü azalmakta ve dolayısıyla yapısalcı görüş geçersiz hale gelmektedir.

Yapısalcı görüşü kabul etmeyen iktisatçıların savunduğu etkinlik hipotezine göre, pazar yoğunlaşması ve kârlılık arasındaki pozitif ilişkinin nedeni, büyük firmaların daha etkin olarak üretim faaliyetinde bulunmalarıdır. Yüksek pazar payları firmaların bu etkinlikleri sonucu ortaya çıkmakta ve bu sektörlerde yoğunlaşma oranlarıyla birlikte kârlılık da artmaktadır. Bu ise, pazar payı ile kârlılık arasında pozitif bir ilişki doğurmaktadır [17]. Chicago Okulu taraftarları,

yoğunlaşma ve kârlılık arasındaki pozitif ilişkiyi kabul temekte, fakat ilişkinin yönüyle ilgili eleştirilerde bulunmaktadır.

Demsetz ve etkinlik hipotezinin diğer temsilcilerine göre, nedensellik akışının yönü, Şekil 2’de görüldüğü gibi, performanstan yapıya doğrudur. Piyasada etkin olan firmalar, daha büyük olmaya ve daha yüksek kâr kazanmaya eğilimlidir. Etkin firmaların faaliyette bulunduğu piyasalarda hem yoğunlaşma oranları hem de kârlılık daha yüksek olmaktadır. Firmaların etkin olmadığı endüstriler ise ne yüksek kâr oranlarına ne de yüksek yoğunlaşmaya sahiptir.

Şekil 2. Etkinlik Hipotezi

Kaynak: SHEPHERD, W.G., The Economics of Industrial Organization, 3.ed., Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall, 1990, s.9.

Etkinlik hipotezine göre piyasa yoğunlaşması rasgele oluşmamıştır. Yoğunlaşmanın nedeni, üretimde karşılaştırmalı avantaja sahip firmalardır. Bu firmaların daha fazla pazar payı ele geçirmeleriyle, endüstri daha yoğun hale gelmektedir. Demsetz’e göre, “bazı ürünler, daha yüksek pazar payına sahip firmalar tarafından daha etkin olarak üretilir. Bu firmalar, daha küçük firmalara oranla, daha düşük birim maliyetlerle üretim yaparlar. Pazarda lider oldukları için de ekonomik rantı kontrol ederler. Bu rant da kâr olarak ölçülür” [18].

IV. ETKİNLİK HİPOTEZİNİ DESTEKLEYEN ÇALIŞMALAR

Yapı-davranış-performans çerçevesinde, firmaların kârlılık nedeninin, firmaların etkinliğinden kaynaklandığını gösteren çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Etkinlik hipotezinin en önemli taraftarları arasında, Demsetz, Brozen, John McGee ve Sam Peltzman sıralanabilir.

Demsetz, lider firmaların daha etkin olmaları nedeniyle, daha büyük ve daha kârlı olduklarını savunmaktadır [19].

Peltzman, yapılan araştırmaların pek çoğunda kârlılık-yoğunlaşma ilişkisinin incelendiğini, buna

karşılık yoğunlaşma-etkinlik arasındaki bağlantıya pek dikkat edilmediğini belirtmektedir. Peltzman, maliyetlerden kaynaklanan etkinliğin çok önemli bir faktör olduğunu savunmaktadır [20].

McGee’ye göre, yoğunlaşmış endüstrilerin daha yüksek kâr oranlarına sahip olmalarının iki nedeni vardır [21]. Birincisi, yoğunlaşmış endüstrilerdeki firmalar, küçüklere göre daha yüksek kâr elde etmektedir. Yoğunlaşmış endüstrilerdeki ortalama kâr oranlarının hesaplanmasında da bu büyük firmalar ağırlıklı olduklarından, yoğunlaşmış endüstrilerin ortalama kâr oranları daha yüksek olmaktadır. İkincisi, büyük firmaların daha yüksek kârlara sahip olabilmelerinin tek nedeni monopol fiyatlandırması değildir. Maliyetlerin daha düşük olması ve/veya tüketici tercihlerinin o ürüne yönelmesi de kârları yükselten faktörler arasındadır.

Brozen, 8 firma yoğunlaşma oranı % 70’den fazla olan endüstrilerin diğerlerine oranla yalnızca % 0,07 daha fazla kazandığını bulmuştur [22].

Smirlock, Gilligan ve Marshall da, yapı-performans ilişkisiyle ilgili olarak yaptıkları ekonometrik çalışmanın sonucunda, Demsetz ve Peltzman’la tutarlı sonuçlar bulmuşlardır: Onlara göre de etkinlik hipotezi, piyasa yapısı ve firma davranışı arasındaki ilişkiyi daha iyi tanımlamaktadır [23].

Ravenscraft, kârlılık ve yoğunlaşma arasında pozitif bir ilişkinin olmadığını; pazar payı modele dahil edildiğinde ise yoğunlaşmanın kârlılık üzerindeki etkisinin negatif olabileceğini bulmuştur [24]. Ona göre, kârlılık-pazar payı arasındaki pozitif ilişkinin temelinde, reklam ve yüksek getiri oranları yatmaktadır. Bu da, büyük işletmelerin daha düşük birim maliyetlere ve daha kaliteli ürünlere sahip olmaları anlamına gelmektedir. İşletmelerin daha yüksek getirilerini, firmalar arasındaki gizli anlaşmalar veya giriş engellerinden çok, düşük maliyetler açıklamaktadır.

V. SONUÇ

Firma kârlılığı ile ilgili olan yapı-davranış-performans değişkenleri arasındaki ilişki, uzun yıllardan beri endüstriyel ekonominin temel araştırma konusudur. Yapısalcı görüş ve etkinlik yaklaşımı bu amaç için en sık kullanılan paradigmalardır. Bazı durumlarda, yeni firmaların pazara girişiyle aşırı kârlar azalmaktadır. Fakat kimi zaman da çeşitli faktörler firmaların söz konusu pazara girişine engel olarak, aşırı kârların devam etmesine neden olmaktadır. İşte hem yapısalcı görüş, hem de etkinlik yaklaşımı bu kârlılık farklarının nedenini araştırmaktadır. Yapısalcı görüş, piyasa yapısının davranışı, davranışın da firma performansını belirlediğini savunmaktadır. Alternatif görüş olan etkinlik hipotezi (Chicago Okulu) ise, matematiksel modeller kullanarak daha farklı ve karmaşık bir yaklaşımı benimsemektedir. Endüstriyel organizasyon alanında kaydedilen yeni

gelişmelerle, yapısal faktörler ve performans arasındaki ilişki daha da net biçimde ortaya konulmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] ŞENYÜCEL, O., Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, 2004, <http://www.rekabet.gov.tr/word/orcun.doc>
- [2]GEORGE, K.D.; JOLL, C.; LYNK, E.L., **Industrial Organization: Competition, Growth and Structural Change**, 4. ed., London, Routledge, 1991, s.281.
- [3]SHEPHERD, W.G., **The Economics of Industrial Organization**, 3. ed., Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall, 1990, s.7.
- [4]SHEPHERD, a.g.e., s.7.
- [5]BAIN, J.S., **Penguin Modern Economics Reading: The Theory of the Firm**, ed.: G.G. Archibald, y.y., Penguin Books, 1971, s.s.180-187.
- [6]ŞENYÜCEL, a.g.e., s.16.
- [7]MASSON, R.T.; SHAANAN J., "Stochastic-Dynamic Limiting Pricing: An Empirical Test", **The Review of Economics and Statistics**, 64, 1982, ss. 413-422.
- [8]ORR, D., "The Determinants of Entry: A Study of The Canadian Manufacturing Industries", **The Review of Economics and Statistics**, Vol. LVI, No. 1, February 1974, ss. 58-66.
- [9]SCHERER, F.M., **Industrial Market Structure and Economic Performance**, 2. ed., Boston, Houghton Mifflin Company, 1980, s.277.
- [10] CLARKE, R., **Industrial Economics**, Oxford, Blackwell Publishers, 1993, s.108.
- [11]COLLINS, N.R.; PRESTON, L.E., "Price-Cost Margins and Industry Structure", **The Review of Economics and Statistics**, 51, (August 1969), ss. 271-286.
- [12]JONES, J.C.; L. LAUDADIO L.; PERCY M., "Profitability and Market Structure: A Cross-Section Comparison of Canadian and American Manufacturing Industry", **The Journal of Industrial Economics**, Vol. XXV, No. 3,1977, ss. 195-211.
- [13]MCGEE, J.S., **Industrial Organization**, Englewood Cliffs, New York , Prentice Hall, 1988, s.333.
- [14]PELTZMAN, S., "The Gains and Losses From Industrial Concentration", **Journal of Law And Economics**, 20, October 1977, ss. 229-263.
- [15] CLARKE, a.g.e., s.100.
- [16] CLARKE, a.g.e., s.100.
- [17] ŞENYÜCEL, a.g.e., s.18.
- [18]CHAKRAVARTY, S.R., **Issues in Industrial Economics**, Vermont, Ashgate Publishing Company. 1996, s.127.

[19] CLARKE, a.g.e., s.100.

[20] PELTZMAN, a.g.e., s.262.

[21]MCGEE, a.g.e., s.335.

[22]MCGEE, a.g.e., s.335.

[23]SMIRLOCK, M.; GILLIGAN T.; MARSHALL, W., "Tobin's q and The Structure-Performance Relationship", **The American Economic Review**, Vol. 74, No. 5, December 1984, ss. 1051-1060.

[24]RAVENS CRAFT, D. J., "Structure-Profit Relationships at The Line of Business and Industrial Level", **The Review of Economics and Statistics**, Vol. 65, No. 1, February 1983, ss. 22-31.

Sema YOLAÇ

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi,
Maliye Bölümü, İşletme Anabilim Dalı
Beyazıt/İstanbul

212 440 00 00- 11783

semayolac@mynet.com

Sema YOLAÇ has Ph.D. of Economics at Istanbul University Social Sciences Institute. She is Research Assistant at Istanbul University. Her research areas are concentration, market structure, firm behavior and firm profitability.